

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,

a lap szellemi részét illető közlemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

címezendő.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; **Berde Áron**, **Szabó Sámuel**, **Szentgyörgyi József**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

GYÁSZHIR.

Mély és őszinte megilletődéssel tudatjuk, erdélyi gazdasági egyletünk és kivált a kertészeti szakosztály tagjaival, valamint lapunk t. olvasó közönségével, hogy

Kronstädter (Brassai) József,

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI-EGYLET TISZTELETBELI TAGJA,
munkás élte 80-ik évében, öregségi elgyengülés következtében, november hó 14-én, reggeli 1 1/2 órakor jobblétre szenderült.

Az elhunytban kertészeti szakosztályunk egyik legavatottabb és legbuzgóbb tagját gyászolja, ki a gyümölcsészet fejlesztésére, felvirágzására szóval és tettel munkálkodni soha meg nem szünt. Az élet nehéz gondjaival harczolva, ha egy szabad percet kiküzdhetett — ez áldott szenvedélyének szentelte azt! A bécsi közkiállításon elismeréssel fogadott gyümölcsészeti albumát további buzdításul a földmívelési ministerium vásárolta meg; erdélyi gazdasági egyletünk pedig a legmagasabb kitüntetéssel halmozta el, midőn az egyszerű munkás polgárt, egyhangu megállapodással, díszes sorai között, tiszteletbeli taggá avatta fel. Az alig lefolyt gyümölcsészeti tárlaton, mint az alma-körte csoport bírálója és determinálója, napokon át, bár roskadó testtel, de erős lélekkel vett részt, és a midőn innen eltávozott — többé hozzánk vissza sem tért; mint a harczos, kit halálra sebzetten visznek el a csatamezőről, hol annyi győzelmet és épen most oly nagy diadalt aratott! E búcsu méltó volt hozzád, felejthetlen öreg barátunk: nyugodjál csendesen az anyaföld ölén — példádát kövesse a munkás utód, emléked áldja a hálás kegyelet!

Tartalom: Gyászhir. — Beszélgetés az új erdőtörvényről XII. e—s. — A füzerekről. S+y. — A koczák ápolása és tartása párzás előtt. Rösler Károly. — Az orsz. méhészeti egyesület keletkezésének és megalakulásának tényezői. D ö m ö t ö r L á s z l ó. — Termelési kísérletek kubai zabbal. — Hizómarha-kiállítás Bécsben — Egyveleg: Új gazd. egyesület. Szőlészeti vándortanárok. Gyümölcs frissentartása. Tehenek fejése. A gabona árak befolyása a munkabérre. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Beszélgetés az új erdőtörvényről.

XII.

(Vége.)

Ötödik czim. Az országos erdei alapról. — Hatodik czim. Zárhatározatok.

Biró. Nő ma már csak elvégezzük beszélgetéseinket az új erdőtörvényről erdész ur!

Erdész. Hát tán megunta?

Biró. Mi türes-tagadás, már egy kissé hosszadalmasnak tetszik! De hát semmit sem adnak ingyen! Hanem még tán inkább megunta erdész ur?

Erdész. Engem kárpótól biró uram érdekltsége és figyelme; mert jól esik ha szakommal szemben ilyet tapasztalok. De folytassuk tárgyunkat.

Az ötödik czim az országos erdei alapról szól.

Biró. Minő alap ez?

Erdész. Még nem létezik; de a törvény folytán létesülni fog. Ez oly pénztőke lesz, mely az erdőtörvény alapján kiszabott és felszedett büntetés pénzekből és az elkobzott tárgyak eladásából befolyt összegekből fog keletkezni. E pénzeknek ugyanis egy ötödrésze az illető községi szegény- vagy betegápolási alap, négy ötödrésze pedig az országos erdei alap javára lesz fordítandó.

Biró. Hát mi ennek a célja?

Erdész. A törvény 209-ik §-a csak annyit mond, hogy az erdészeti célokra szolgálnd és a földmvelési ministerium kezeli; de e célokat nem nevezi meg külön-külön és ezt igen jól teszi; mert nem lehet tudni, hogy pl. egy évtized alatt mennyi fog befolylni s még kevésbbé azt, hogy azon időben, midőn már elég tekintélyes lesz az összeg, hogy valamely országos erdészeti célra fordíthatassék, melyek lesznek az ezen alapról való segélyezésre legérdemesebb és legsürgetősebb feladatok. Csak egy különös esetben utal a törvény ezen alap igénybe vételére; ugyanis az 56-ik §-ban azt mondja, hogy ha az erdőrendészeti áthágás miatt bepanaszolt felmentetik, akkor az eljárási költségeket az erdei alap viseli.

Biró. De hát mégis mit gondol erdész ur, melyek lehetnek azon országos érdekű feladatok melyek megoldásánál leginkább lehetne számítani az országos erdei alap segélyére?

Erdész. Én azt gondolom, hogy e tőke hivatva lesz állami csemetekertek berendezését, kopár területek megvétele és beerdősítését, alsóbb erdészeti iskolák felállítását, az erdészeti ismeretek népszerűsítését s más ily ily célokat előmozdítani.

Biró. Hisz az igen szép lenne! E szerint a törvényellenes cselekedetek büntetése szolgáltatná az összegeket ily üdvös munkákhoz. Így válnék az átok áldássá!

Erdész. A hatodik czim zárhatározatokat tartalmaz. Kimondja, hogy az erdőtörvény mikor lép életbe; a mi folyó 1880. évi június 14-én meg is történt. Továbbá fontos azon határozata, mely a véderdőkre, valamint a 17-ik §-ban elősorolt erdőbirtokokra vonatkozik. Ez kimondja, hogy addig is, míg a gazdasági üzemterv beadására kitűzött idő letelne, a mennyiben a földmvelési ministerium tudomására jönne annak, hogy az erdőkben czélszerűtlen és az erdőállagot megtámadó üzem folytatnánk, azt esetről-esetre rendeleti uton betiltja s ideiglenes gazdasági tervet állapít meg.

Biró. Mi az az erdőállag?

Erdész. Az az élőfákból álló tőke, kapitális, mely évek hosszú során át jött létre s mely szükséges arra, hogy az erdő minden évben folytonosan megadja a rendes fatermést. Ezt már fejtegettük volt a VI-ik beszélgetésünk alkalmával, csak hogy akkor a fennebbi elnevezést nem használtuk.

Végre hatályon kívül helyezi e czim mindazon eddig fennállott törvényeket, melyek az új erdészeti törvényvel ellenkeznek és megbizsa ez utóbbinak végrehajtásával a földmvelés-, ipar- és kereskedelmi, továbbá az igazságügyi, pénzügyi, belügyi, végre a közmunka és közlekedésügyi minisztereket.

Biró. De hát mért biz meg ennyi ministeriumot? Mért nem bizza a végrehajtást csak a földmvelési miniszteriumra?

Erdész. Igaz, hogy ezt illeti az orosz lány rész a törvény életbeléptetése és végrehajtásában; de a többi megnevezetteknek is meg van abban a maguk része. Az igazságügyi ministerium alá tartozó törvényszékek és bírák hatásköre az új erdő-törvény által némi változást szenvedett, a mennyiben az alól az erdei kihágások kivételtek; sok erdészeti tárgy peres ügy azonban oda van utalva, pl. a 30 forintot felül haladó erdei lopások és károsítások stb., továbbá a faszállítók által okozott károk megtérítése, valamint erdészeti ügyekben eszközöndő ki-sajátítások iránti keresetek s más effélék. A pénzügyministerium az állami erdőknél fogva van érintve, melyek azonban rövid idő alatt a földmvelési ministerium alá fognak kerülni. A belügyministerium alá tartoznak a közrendészeti ügyek valamint a közigazgatási hatóságok és közegek, melyeket az új erdőtörvény igen sokszor említ és azok tevékenységét sokképen veszi igénybe. Végre a közmunka- és közlekedésügyi ministerrel egyetértőleg kell eljárni a földmvelési ministernek a tutajozás és fausztatási engedélyek adományozásánál.

Evvel befejeztem volna feladatomban kedves biró uram. Kérem, hogy hatáskörében minden erejből s óhajtom, hogy legjobb sikerrel mőködjék közre ezen üdvös törvény fogantatásában.

Biró. Én pedig igen szépen köszönöm, hogy oly buzgón törekedett engem az erdészeti ügyekben felvilágosítani s ha er-

dész urnak nem, de legalább szakjának, az erdészet ügyének előmozdításával kívánom esekély erőm szerint meghálálni fáradozását.

Istent pedig kérem, hogy adjon testet azon igének, mely az erdőtörvényben ki van mondva és áldja meg hazánk erdőügyét!

—e—s.

A fűszerekről.

A konyhaművészet — mert ma már ez is „művészet“ mint sok más mesterség — talán épen a fűszereknek köszönheti, hogy művészet lett. Tény az, hogy a fűszer egy ételből sem hiányzik és e „művészet“ legfőképp a fűszerek megválasztásából és alkalmazásának módjából áll.

A legrégebb magyar szakácskönyvben már 200 év előtt feljegyezte a Bornemisza Anna írónő, hogy „az ökörből 83-féle étet készíthetni.“

A fűszerek használata különben igen régi s a föld minden részén divatos. Az említett szakácskönyvben a ma ösmert fűszereket csaknem mind feltaláljuk s némely étkek készítésénél roppant sokféle fűszer lett használva. Például a Magyar módon főtt pisztrángról ezt írja:

„Ásztass Cipót borban és a Pisztrángot főzd meg sóban, az Borban áztatott Cipót vagdald meg almával együtt, ereszd fel Borral és Ecettel, ragd bele a Pisztrángot, hadd főjjön, Borsold, Sáfrányozd meg. Csináld édesen, metély Citromot is belé, hidegen avagy melegen adhatod. Ugy főzik magyar módon, Tárkonyt metélhetsz belé.“

A legnagyobb mennyiségben használt fűszer: a konyhasó már nélkülözhetlen úgy embernek, mint állatnak, mivel a tápszerekben nem vesz fel a szervezet annyi chlorot és natriumot, a mennyire szüksége van s ezt a konyhasóval kell pótolnia. Ezért a konyhasó már nemcsak mint fűszer, de mint nélkülözhetlen tápszer is szerepel.

A fűszerek hatása abban áll, hogy a száj és gyomor idegeit izgatva, míg ez által egyrészt kellemes érzetet keltenek, másrészt a gyomor és belek munkásságát izgatásuk által serkentik s így az emésztést előmozdítják s az étvágyat emelik. Ezenkívül a tápszerek ízét kellemesebbé teszik, miáltal sok — különben nem nagyon kedvelt — tápszer élvezhetőbb lesz.

Nagyon fontos hatása még a fűszereknek az, hogy a nyál elválasztását elősegítik, a nyálmirigyekre gyakorolt izgatásuk által. A nyál pedig, mint tudva van nemcsak a tápszer sikkalosságát eszközli, hanem mint némely anyagok oldószer, ezen anyagok megemészthetőségét is lehetővé teszi.

Természetes azonban, hogy itt is áll a példabeszéd, mely szerint „a jóból sem jó a sok.“ A sok fűszer huzamosabb használata folytán az idegek végre eltompulnak, vagyis a megszokott fűszer nem gyakorolja többé rájuk azon hatást, mint előbb s az idegek téllensége maga után vonja az egyes szervek csekélyebb munkaképességét. Ha egy jó szivarra rá gyújtunk, az első füstök lesznek a legkellemesebbek, míg a későbbiek már nem keltenek oly szokatlan ingert a reagáló idegekben s ezért nem is oly élvezetesek.

A mint van ez kicsinyben egy szivar elszívásánál, úgy

van nagyobb mennyiségben való használásánál is. Azért tehát míg a fűszerek kisebb mértékben használata a szervezetre nézve hasznos, addig a nagyobb mennyiség folytonos élvezete csak káros lehet.

A leggyakrabban használt fűszerek sajátos jellegző izület bizonyos speciális anyagoktól veszik, melyek legnagyobb része, vegyileg előállított tiszta állapotban a szervezetre mint intenzív mérgek hatnak. A caffen csakis a kávészemekben van jelen s ezért a „gyöngyösi kávé“, meg a nagy zajjal hirdetett pótkávék egyike sem pótolhatja.

A kereskedésekben árult fűszerek legnagyobb része a meleg égőv alatt terem s a növények egyes részeiben rendszeren mint zsíros olajok jönnek elő. Ott nagyobb mennyiségben is használják s például, hogy Indiában némely vidéken mily sok paprikát fogyasztanak, egy szegedi ember is megbámulná.

Az állatok szintén szeretik a fűszerek némelyikét. A fűevők a konyhasón kívül, az illatos fűvek és szénában nagy mennyiségű illó olajokat vesznek magukhoz, melyek szintén mint fűszerek hatnak. A sarju nagyobb mennyiségű ily fűszerrel bírván, az állatoknak kedvesebb, mint a széna.

A hegyes vidékeken termő fű es széna fűszerebb lévén mint a lapályokon termelt, az ott élő tehének nemcsak bővebben tejelnek, de tejük sokkal kellemesebb ízű is.

Ha a takarmányban a fűszer hiányzana, a gyomor csakhamar megunná az egynemű és tömeges tápszer feldolgozását s gyomorhántalmak állnának elő. Az elvénuült, vagy eső által kilugozott szénával, vagy pedig szalmával tartott állatoknál ezt gyakran lehet tapasztalni.

A legfontosabb fűszer az állatokra nézve is a konyhasó, mely mint említők az által, hogy a szervezet chlor és natrium szükségletét is pótolja, mint tápszer is nélkülözhetlen. Ezért a gazdának soha sem szabad azt megvonni állataitól.

A szervezet konyhasó szükségletét biztosan megállapítan nem lehet, minthogy ez a tápszerek só tartalmától függ. Legjobb azt az ösztönre — e kevéssé ösmert hatalomra — bízni, mely legbiztosabban megszabja mértékét.

A konyhasónak praeserváló hatása ösmertes, mely azon tulajdonságán alapszik, hogy a testekből a vizet magába veszi. Épen így hat a gyomor és belek falaira is. Az ezekből kivont nedvek a gyomor tartalmát felhigítják s így a só nagyobb adagban mint hashajtó hat. A só által nedvüktől megfosztott szervekben azonban bizonyos inger áll be, mely a szomjúságban nyilvánul. Ezért a sós tápszerek után a szervezet nagyobb mennyiségű vizet kíván, hogy az elvesztett nedveket pótolja.

Némely fűszerek gyakran használatnak gyógyszerül is, különösen gyomorhajoknál, az idegekre való ébresztő hatásuknál fogva gyakran jó sikerrel. Az ugynevezett házi szerek legnagyobb része fűszerek elegyéből áll.

S+y.

A koczák tartása és ápolása párzás előtt.

A koczák tartásától és ápolásától függ azok haszna is. Ápolásuk nemcsak táplálkozásukra, hanem hasznokra is lényeges befolyással bír, mindkettő hatása kiterjed a tenyészállatokra

és az ezektől származott ivadékokra. Nem lehet eléggé ajánlani a tenyésztőnek a felügyeletet; személyesen győződjék meg mindéről. Hogy ezt kedvvel tehesük, szükséges mindenek előtt egy jó istálló, legyen az elég tágas, szellős, világos, meleg és úgy berendezve, hogy könnyen tisztogatni lehessen, minden kocza külön helyt tartandó.

Lényegesen hat az ápolásra a párzási időszak felismerése. Ennek fellépése az állatnemeknél különböző, többnyire könnyen felismerhető, mindazonáltal nem lesz felesleges, ha röviden megemlítjük azon jeleket, melyek a párzás hajlamát jelzik. A kocza nyughatatlan, ide s tova szalad, gyakran rőfög, ha zárva van igyekszik szabadulni, étvágya csökken, ingerlő, ivar szerve duzzadt és veres, ha több kocza van együtt, harapóznak, egymásra szöknek. Ily jeleket mindég felismerhetünk, több napokig tartanak, 12—16 óra elteltével legszembetűnőbbek, azután apadnak, míg elenyésznek.

Néha csendesen folynak le a tünetek, mikor is a csekély étvágyon és duzzadt ivarrészen kívül más jelek nem láthatók. Ily jelek mutatkoznak a jól táplált kis angol fajtánál. Ha több állat van együtt könnyebben felismerhető az ily kocza is, mert nyughatatlanabb. Oly koczáknál, melyek csendesen bugnak, ha kanhoz nem bocsátjuk — elmarad a párzási vágy néha egészen, ezért is nagy gondot kell fordítanunk a fiatal koczákra, nem kell tulságosan táplálni és mihelyt párzani akarnak, ha eléggé fejlődtek és tenyésztésre alkalmasak mindjárt a kanhoz bocsátjuk. Vannak kivételek, midőn jól táplált koczáknak már 7—8 hónapos korukban kanhoz kerülnek, különösen akkor, ha a jelek többször mutatkoznak és ki nem elégitve gyengébben fellépnek.

Legszembetűnőbb a 3—4 éves koczáknál a párzási ösztön fellépése. Az állat kövérsege befoly a párzási hajlamra, kövér állatoknál már ritkábban és gyengén mutatkoznak és a teljes hizáskor el is maradnak. Mind addig mig a kocza párzási ösztöne gyakori, hizásra nem alkalmas, mert ilyekor étvágya nem lévén, lesóványodik. A fiatal koczákat legjobb akkor bocsátani kanhoz, hogy a malacozás martius vagy april hónapra essék, mert ekkor mezőre is bocsáthatók, mi fokozza a tej-elválasztó képességet. Kerülendő a téli malacoztatás, mert meleg őrben is gyengék a malacok, nedves időben többnyire elpusztulnak. A tavaszi malacoztatásnak még az is előnye, hogy az elválasztás után a kocza a kanhoz bocsátható és ugyan azoa év szeptemberében malacozzik.

Gyenge és fiatal állatok, melyeket a malacok megkínóznak, kiszívják, kivételt képeznek, ezek évenként csak egyszer bocsátatnak kanhoz. Jól táplált koczáknál malacozás után 6 héttel fellép újra a párzási hajlam, rendszeren azonban a 8—9 hétre, midőn is tanácsos kanhoz bocsátani, mert a fogamzás ekkor legsikeresebb. A kocza vemhessége rendszeren 4 hónapig vagyis 17 hétig tart, két hóval ellés után felveszi a kant s így felévenként malacoztatjuk, mi megfelelő tartás mellett nem leend kárára. Hogy az ellés rendszeren időben történjék, szükséges a koczákat először október második vagy november első felében kanhoz bocsátani, az ellés akkor február—martiusban történik. Két hó múlva vagyis april második felében esetleg martiusban újra kanhoz bocsátjuk és az ellés augusztus szeptemberre esik.

Ekkor még mezőre járhatnak és a malacok tél beállta előtt kellőleg megerősödhetnek. A tenyésztésre szánt malacokat a tavasziakból válasszuk. A február hóban ellett kocza malacok még ugyan azon év novemberében kanhoz bocsáthatók, ha gyengék lennének, várunk jövő február haváig.

Rösler Károly.

A magyar országos méhészeti egyesület keletkezésének és megalakulásának tényezői.

Egy országos méhészeti egyesületnek szüksége általánosan érzett hiány volt már régi időkön át.

A magyar méhészet érezte, tudta, hogy a méhészet hazánkban haladni felvirágozni nem fog mindaddig, mig az erők nem tömörülven, működésüket egy országos egyesületbe nem egyesítik. Ezen szükség érzete hangoztatva lett a lapok útján, sőt az „Öreg marosmenti méhész“ már az 1875-ik évben az „Erdélyi Gazda“ hasábjain felhívást intézett a haza méhészeihez egy országos méhészeti egyesület alakítására, de szava elhangzott a pusztában.

Egyes óhajok keletkeztek ugyan, de a cselekvés zászlaját nem volt senki a ki felragadta és előlhordozta volna. Évek multak ismét; a méhészet ügye elszibbadtan pihent. A dél-magyarországi méhész-egylet buzgólkodott volna ugyan a méhészetnek hazánkban való elterjesztésén és tagadhatlan, hogy mi, a többi magyar méhészek, legtöbbször a dél-magy. orsz. méh.-egylet tanítványai és toborzottjai vagyunk, de hogy buzgólkodásának még sem lett a kívánt sikere annak alapja az ő particularismusában és tagjainak német ajku voltában rejlik.

Az orsz. gazd. egyesületnek volt ugyan méhészeti szakosztálya is, csakhogy ezen szakosztály alig volt képviselve egy-két egyén által; Budapesten nem is volt méhész. A ki volt: az is csak elrejtve működött az ő magányában; itt tehát gondolni sem lehetett az országos méhészeti mozgalom megindítására.

Az 1878-ik évben Kriesch János műegyetemi tanár és a m. orsz. gazd. egyesület méhészeti szakosztályának elnöke (ma már a m. orsz. méh. egyesületnek igazgató alelnöke), főként tanítványainak kedvéért méhészeti estélyeket rendezett, melyeken ő maga fölolvasásokat tartott, melyekből eszme cseré fejlődött a lassan-lassan oda szállingózott budapesti méhészek között.

Tehát csak is estélyek rendezése volt a kezdet. Egy-két méhész akadt Budapesten; ezek és a közönség közül egynehányan — ekkor még inkább csak kíváncsiságból elmentünk — hallgattuk az érdekes előadást, bele vegyültünk a discussiókba; sőt később többen is vállalkoztunk fölolvasások tartására. Az érdekeltség nőttön-nőtt; neki melegedtünk az eszme cserének is. Végre csekélységgem által föl lett elevenítve az eszme; hát ha egy országos méhészeti egyesület létesítésére az agitatio megindíthatnák. Az eszme tetszett, de kivihetetlennek látszott. Mindazon által el lett határozva, hogy az eszmét lassan tovább fejlesszük.

Többször lett az ügy beszélgetésünk tárgyává téve, de az

önmagunkban levő bizalom nem érlelődött meg kellőleg. Gondoltunk arra is, hátha a dél-magy. orsz. méhészt egyesület szélesbítették ki országossá. E tárgyban irányzott tapogatózásunk azonban nem volt biztató.

Mindnyájan éreztük, hogy az egyesületre okvetlenül szükségünk van. Féltünk azonban, hogy a szükségelt érdekeltség által nem leszünk támogatva. Mindazáltal én bizva abban, hogy az őszinte nyílt szó meg fog hallgattatni és a közönség föl fogja ismerni a saját érdekét, egy estélyünkön megtettem az indítványt a magyar országos méhészeti egyesület létesítésére. Az indítvány örömmel fogadtatott, de beható tanácskozás után egyelőre csakis egy öt tagu működő bizottság lett kiküldve.

A bizottság megkezdte agitációját és napról-napra közeledett a célhoz; mert agitációnk nem remélt pártfogásban részesült. Buzdítottunk minden oldalról, sőt egyesek a lelkesebb méhészek velünk fáradoztak oly sikerrel, hogy a működő bizottság össze hívhatta az érdeklődőket és beszámolhatott működésének eredményével, t. i. avval, hogy elérkezettnek láttuk az időt az alakuló gyűlés összehívására.

Ugyanezen bizottság kéretett fel a további szervezésre. Elkészítettük az alapszabály tervezetet, a méhészt támogatására és az egyesületbe való belépésre buzdító fölhívást és végre mult 1879. évi augusztus 20-ára Sz. István király napjára a már tagokul jelentkezett méhészek és a nagy közönség az alakuló gyűlésre lett meghíva.

A gyűlésen szép számmal megjelent tagok a magyar országos méhészeti egyesület megalakulását kimondták, az alapszabályokat elfogadták, a tisztviselőket és választmányt megválasztották.

Az egyesület tehát megalakult és most már mint szervezett társulat kezdette meg működését, szervezetének és mult évi működésének ismertetését közelebről fogom elősorolni.

Dömötör László,

a magyar országos méhészeti egyesület titkára.

Termelési kísérletek kubai zabbal.

I. Balaskó Ferencz, Küküllővár. Vetett $8\frac{1}{4}$ kiló kubai zabot 220 öltre, melynek talaja homokos agyag és 1879-ben török buzával volt beállítva; termett 150 kiló zab, melynek hectolitere 50 kilót nyom és metermázsnaként 5 frton eladható. A helyt használt mag termesí eredménye 11 metermázsa, (10 kilóval több, mint a kubainak holdra átszámított hozama) ára 4 frt 80 kr. A kísérlet alatt volt kubai zab a súlyt tekintve tehát ugyanazt az eredményt adta, mint az ott szokásos közönséges zab, sőt ürmértékre a hazai többet tett, mint a kubai, de míg a hazainak hectolitere csak 43, addig a kubai zab 50 kilót nyomott. Ugy a kubai, mint a hazai zab 12 centimeter távolságra sorba lett vetve, de egyik sem részesült sem boronálásban, sem kapálásban. A vetés ideje mindkettőnél april 5-ére esett, de a kubai zab 10 nappal előbb volt aratható, mint a hazai; — a kubai zab egyszerre érett meg az idén az őszi buzával. —

II. Szabó József, Szász-Fenes. Vetett $8\frac{1}{4}$ kiló kubai zabot 165 öltre, jó fekete agyagos talajba, melynek alja kavics. Megelőző évben trágyázott takarmányrépa állott benne. Vetés ideje 1880. april 19-én, termett 3 hectoliter, melynek sulya 48.52 kilo, eladható rendes piaczi áron, feljebb nem. A helyt használt mag holdanként 15 hectolitert adott, melynek ára 2 frt 10 kr, a kubai zab holdjára kiszámított hozama 29 hectoliternek felel meg; az eredmény ugy minőség, mint mennyiségre nézve kedvező. Miután egy község melletti luczernás kertbe volt elhelyezve (luczerna vettetésén alája), madarak általi kiverésnek volt kitéve.

III. Gálfi Sándor, Gernyeszeg. Vetett $8\frac{1}{4}$ kiló kubai zabot 160 ölnyi téres, kiélt földre, mely 15 év óta trágyázva nem volt és nehéz mivelettű kötött talajból áll. Előveteményei a következők: 1879-ben takarmány répa, 1878-ban törökbuza, 1877-ben burgonya, 1876-ban bükköny, 1875-ben kender stb. Vetési idő 1880. april 14-én, termett $7\frac{1}{2}$ kalangya (26 kévés) 380 liter szemet; $122\frac{1}{2}$ kilo sullyal, esik tehát egy hectoliterre 32 kiló, egy hold termésére pedig $23\frac{1}{2}$ hectoliter, illetőleg $5\frac{1}{2}$ metermázsa; eladható folyó piaczi áron. A helyt használt mag többet és sulyos abbat is termett; egyáltalában, mint kísérlettevő megjegyzi, 1880-ban az eredmény szemben a hazai zabterméssel, kissé kedvezőtlennek mutatkozik, de más évben, más talajon újabb kísérlet kívánatos arra nézve, hogy a kubai zabról döntő véleményt lehessen alkotni. A kikérelést az aprilisi szárazság nagyon hátráltatta és míg majus juniusban a kubai zab igen szépen fejlődött, addig a juliusi hőségben a legmagasabb foku rozsdá lepte meg, mely körülmény a szemképzésnek hátrányóul szolgált. A zab nem dőlt ugyan meg de a szalma nádvastagsága mellett is aratás előtt a szálak derékban megtörték. — Jelentéstevő a kísérleteket folytatni fogja.

Hízó marha-kiállítás Bécsben,

A bécsi cs. kir. gazdasági egyesület 1881. april hó 8, 9 10-én (a husvétii ünnepeket megelőző héten) a bécsi márhavásár ujonnan épült óriási csarnokaiban hízó marha-kiállítást rendez, melynél különösen számít Magyarország tömeges részvételére, miért is külön felkérés folytán annak programmjának érdekesebb pontjait ezennel közöljük.

A kiállítás öt csoportra oszlik u. m. hízó marha, hízó juh, hízó sertés, hízó baromfi, végre készletek és eszközök, melyek a hizott állat szállításával összefüggésben állanak. A három első csoport mindegyikében a magyar fajtaúknak külön alosztály van fenntartva. Csakis az osztrák magyar birodalom területén hizlalt állat fogadtatik el, a bejelentés legkésőbb 1881. februar hó 1-éig a kiállítás központi bizottsághoz lesz intézendő, mire külön ivenk szolgálnak. Helypénz borjuért 1 frt, marháért 4 frt juhért (3 drbjával) 2 frt, sertésért 1 frt, baromhiért 10 kr. Kifütiintetésül tiszteletdíjak, pénzdíjak és érmeek lesznek kiosztva; csak valóban jó állat jutalmazható, tiszteletdíjat csak az illető állat tenyésztője nyerhet. A díjosztás a második nap délelőttjén történik, a bíráló bizottságot a bécsi gazd. egyesület igazgatóválasztmányja nevezi ki. A juhok a kiállítást megelőzőleg két

hóval megnyirandók. Állatgyógyászati felügyeletről, takarmányról gondoskodva van; a tűzbiztosítás a rendező egyület terhel. Részletesebb felvilágosítást vagy utmutatást kívánatra készséggel nyújt az erdélyi gazd. egyület titkári hivatala. —

Egyveleg.

— Uj gazdasági egyesület. A lapokban olvasuk: A maros-torda megyei gazdasági egyesület nov. 9-én 100, részint alapító, részint rendes tagnak aláírása után a vidék csaknem összes nagybirtokosainak jelenlétében megalakult. Megválasztattak elnökké: báró Apor Károly; alelnökké: gróf Bethlen István és Máriaffi Albert; titkárrá Deák Lajos; pénztárnokká: Szabó János; választmányi tagokká: gróf Teleki Domokos, Jenei Károly, Gálfi Sándor, Filep Kálmán, gróf Lázár Jenő, Sántha Károly, Schusztér Gyula, Schuller Dániel, dr. Kaiser János, Losonczy József, Illyés István, Tolvaly Ferencz, ezeken kívül a választmány tagja még a 25 alapító tag is (50 frtos alapítvánnyal). —

— A hazai szőlészet és borászat emelése czéljából a m. kir. földmívelési miniszter négy vándortanárt nevezett ki — még pedig Gyürky Antalt (l. Garamkövesden), Fekete Pált (l. Dicső-Szt.-Márton), Gobóczy Károlyt (l. Nagyvárad) és Maurer Jánost (l. Kassa), kiknek feladatául tüzetett a részökre kijelölt borvidékeket folyton beutazva, előadások, valamint gyakorlati utmutatások által, a termelőket a rationalis szőlőmívelési és borkezelési mód elveivel és ezen elvek praktikus alkalmazásával megismertetni. Ugyanez alkalommal foglalta el állását a hasonló czélból kinevezett Krémer Fülöp központi pinczemeszter is. Hogy pedig ezen közegeknek egyöntetű eljárása biztosítható, a teendő és követendő eljárási mód együttes megbeszélése czéljából a földmívelési miniszter engedélyével f. hó 12-én értekezés tüzetett ki Mikló Gyula borászati kormánybiztosnak e czélra készséggel felajánlott alacskai pinczészetében, hol közös megbeszélés alapján egyetértőleg meg fognak állapítani a szőlőültetés, utak és vízcatornák vezetése, új telepek létesítése vagy régiak átalakítására legcélszerűbbnek bizonyult rendszer általános meghonosítása czéljából követendő gyakorlati eljárás módozatai.

— A gyümölcsnek télen által frissen tartása és a rothadás elleni óvása végett Stengel Dániel ur a következő egyszerű bánásmódot ajánlja: nyáron által a pinczét gyakran jól kiszellőztetni, az előtt, hogy a gyümölcs telelés végett behelyeztetik, ajtókat és ablakokat lehető legjobban bedugni és a pinczébe egy serpenyőbe $\frac{1}{2}$ —1 font bűdöskövet tenni. Három vagy négy nap múlva ismét jól kiszellőztetni és a gyümölcsnek behelyezése után ismét bűdöskő-füstöt csinálni. Ezen füstölés után 8—10 nappal ismét kiszellőztetni a pinczét. Ha a tél igen nedves és a gyümölcsön előfordul a betegség, a fenti módon még egyszer vagy kétszer kell füstölni. Ez a gyümölcsnek nem árt, sőt azt okozza, hogy a beteg helyek a nélkül, hogy a rothadás tovább terjedne megszáradnak. A füstölés bűdöskő izet vagy szagot egyáltalában nem okoz. A leirt mód nemcsak a gyümölcs, hanem miudennemű vetemény meg-

óvása végett is ajánlatik. Stengel ur felkéri mindazokat, a kik kísérletet tesznek, hogy az eredményt közöljék vele. (H.)

— Hányszor fejjük napjában a tehenet? Nagyon sok vidéken szokás, hogy nyáron, míg a tehenek zöld takarmánnyal táplálkoznak, háromszor, télen pedig a száraz takarmány mellett csak kétszer fejk napjában a tehenet. Azt tartják ugyanis, hogy a száraz takarmány kevésbé kedvező a tejképződésre, s e mellett időmegtakarítás szempontjából is jobb szeretnek csak kétszer fejni. A tapasztalás azonban azt bizonyítja, hogy a fentebbi nézet téves, mert ha a száraz takarmány jó minőségű s a teheneket rendszeresen jól itatjuk, tejük egyáltalában nem kevesbedik meg. Az ugyan igaz, hogy száraz takarmány következtében a tej kövérsége csorbát szenved, tehát kevesebb tejfölt kapunk belőle, mint a nyári tejből, de ez még nem ok arra nézve, hogy a tehenet napjában háromszor ne fejjük. Sőt inkább: minél sürűbben ürítjük ki a tele tőgyet, annál több hasznot hajt gazdájának. Nem régebbe egy francia gazda gondos megfigyelése tárgyává tette azon körülménynek, nevezetesen a kétszeri és háromszori fejésnek befolyását a tejgazdaság eredményére s a következő észleleteket tette: Mult évi decemberben 30 tehenet napjában háromszor fejvén, 480 liter tejet kapott, tehát átlag mindegyiktől 16 literet; később csak kétszer kezdte őket napjában fejni, t. i. este és reggel s már az első napon csak 449 liter tejet fejt, tehát 31 literrel kevesebbet, mint a háromszori fejés mellett, második napon pedig már csak 415 literet, tehát 65 literrel kevesebbet. Ez utóbbi mennyiség aztán állandóan megmaradt; nagyon meglepő volt azonban az, hogy midőn ismét a háromszori fejésre tért át, a tej épen nem szaporodott feltűnően, hanem megmaradt eddigi mennyiségében. Ez azt mutatja, hogy a tehenek tejelésére semmi sincs kártékonyabb hatással, mint épen a fejés módjának gyakori változtatása. (M. f.)

— A gabonaárak befolyása a munkabérre s némely élelmiszerek árára. E kérdés már régi idő óta a nemzetgazdaság egyik legérdekesebb s legtöbbet vitatott pontját képezi s kétségtelenül a gazdasági életnek egyik legfontosabb s legnagyobb figyelmet érdemlő mozzanatát képezi s kétszeres figyelmet érdemel most, midőn az európai mezőgazdaság válságos állapota oly élénken foglalkoztatja mindenütt a szellemeket. Ezen kérdéssel foglalkozik dr. Weisz Bélának egy legujabban megjelent értekezése, melyben a szerző számos évek tapasztalatai alapján a következő conclusiókra jut: először, hogy a munkabér általában nagy állandóságot tanúsít, hogy másodsor az idő folyamában a munkabér követi a gabonaárak változásait, az évről-évre beálló gabona árbeli ingadozások azonban nem folynak be feltétlenül a munkabér magasságára. E nézet az, melyet már régebbe a legnagyobb nemzetgazdák is vallottak. A mi a gabona árának befolyását más élelmiszerekre illeti, ez értekezésben csak a hus és burgonya tekintetbe véve, melyre nézve a rendelkezésre álló igen sok adathatározottan állíthatni, hogy a gabonaárak ezeknek árára befolyással vannak és pedig legnagyobb mértékben a burgonya árára, a huséra főleg a vagyonosabb vidékeken.

Üzleti heti szemle.

(A „Pesther Lloyd“ nyomán.)

Gabona és gyapjupiacz Budapest, 1880. november 7-től november 14-ig

Buza üzlet élénk; forgalom 100,000 metermázsa, ár 12 frt 40 krig.

Rozs meglehetősen, forgalom 4000 metermázsa, ár 10 frt 30-krig.

Árpa jó keletben, forgalom 6000 metermázsa, ár: takarmányárpa 6 frt 25 kr.

Zab üzlet igen élénk, forgalom 18,000 metermázsa, ár 6 frt 50 krig.

Törökbuza meglehetősen, forgalom 8500 metermázsa, ár 5 frt 60 krig.

Gyapju gyárilag mosott mintegy 4500 klgr., ár 2 frt 15 krtól—3 frt 65 krig.

Gabona-árak:

minimum és maximum:	Bécs nov. 13.	Budapest nov. 13.
Buza	11.75—13.10 frt	10.80—13.60 frt
Rozs	10.15—10.40 frt	10.60—11.60 frt
Árpa, takarmány	6.20—6.40 frt	6.75—7.25 frt
Árpa, szeszfőzésre	7.30—8.10 frt	— — — frt
Árpa, seres	8.30—9.30 frt	8.00—10.75 frt
Zab	6.10—9.30 frt	6.30—7.00 frt
Törökbuza	5.10—5.40 frt	6.20—8.60 frt

Budapesti marhavásár novbr. 10 és 11-én Összes felhajtás 1617 drb. nagy és 229 drb. apró marha. Ebből eladatott 37 drb. bika, 441 drb. ökör, 780 drb. vágó tehén, 143 db. fejős tehén, 216 db. bival, 176 db. borju, 53 bárány. Árak: bika darabonként 60—150 frt, ökör páronként 180—360 frt, vágó tehén páronként 115—260 frt, fejős tehén darabonként 80—215 frt, bival páronként 130—220 frt, borju darabonként 16—40 frt, birka páronként 7—14 frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 52—54 frt, tehénhús 48—51 frt, borjuhús 80—90 frt, bivalhús 44—46 frt.

Bécsi marhavásár novbr. 8-án. Összes felhajtás 2989 drb és pedig 1347 drb. magyar, 1090 drb. lengyel és 509 drb. német fajta, Árak 100 kilonként: magyar hizó 54—60¹/₂ frt, lengyel 53—60 frt, német 55—61 frt.

Közbányai sertésvásár nov. 12-én. (Az első magyar sertésbiztosító és kölcsönelőező részvénytársaság jelentése). Miután a szükséglet jóval felülmulta a behozatalt 3000 drb., lett elvéve a készletből, miáltal emelkedő árak mellett igen élénk forgalom jött létre.

Jegyzett árak: magyar válogatott sertés 220—280 klgr. 57—58¹/₂ kr., 100—210 klgr. 57¹/₂—58 kr, öreg sertés 600 klgr. 56 kr., vidéki sertés 52—54 kr, szerbiai transitó 55—56 kr., romániai 56—58 kr. netto klgrként. Makkon hizalt sertések jó árak mellett gyorsan keltek. Takarmány árak: tengeri 7 frt. 80 kr., új minőség szerint 5 frt 80 kr., árpa 6 frt 40 kr mm. a várostól. Helybeli állomány:

november 5-ről maradt: 510,020 drb.; hozzá hajtatott: Dél-Magyarországból: 5830 drb., Szerbiából 1210 drb., Romániából 90 drb. magyar állam vasuton 890 drb., együtt 8010 drb., összesen 59,040 drb.; elhajtatott: Felső-Magyarországba 400 drb., Bécsbe 2870 drb., Csehországba 660 drb., Bodenbachon át 8100 drb., Ruttkán át 1170 drb., Dél-Németországba 270 drb., összekötő vasuton 50 drb., Budapesti fogyasztás 2370 drb., Kültelki fogyasztás 110 drb., együtt 11,000 drb. marad állomány 48,040 drb. A részvény szállásokban 11,890 drb. van elhelyezve.

Az egészségrendőri és transitó szállásokban maradt október 5-ről 5836 drb., hozzá hajtatott: szerbiai 1208 drb., romániai 92 drb. összesen 7136 drb., ezekből elhajtatott 922 drb., marad állomány 6214 drb.

Disznózsir, kész áru hordóval együtt 67—67¹/₂ frt, november havi kötésben hordó nélkül 64—64¹/₂ frt.

Szalonna városi áru 64¹/₂—65¹/₂ frt,

Bécsi sertésvásár novbr. 9-én. Összes felhajtás 3495 drb., és pedig 892 drb. nehéz, 1131 drb. középnehéz és 1472 drb. süldő; Árak 100 kilonként: nehéz 51¹/₂—53 frt, középnehéz 48—51 frt, süldő 34—45 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Jelzalog-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 rttól kezdve bármily magas összegig, 4¹/₂ 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre a legelőnyösebb feltételek mellett, ugyszintén bekebelezett terhek kifizetését gyorsan eszközli a

Hat. engedélyezett

„Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“.

(2.) (46—52.) Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. saájátház.
Értekezhetni posta útján, vagy személyesen naponta d. u. 2—4 óráig

Lóavatus.

A kolozsvári lóavatusi bizottság tudatja a t. érdeklődőkkel, hogy Kolozsvárt a nagy kaszárnyában, minden héten egyszer, **hótfői napon 8—11 óráig** a bizottság által lövévasárlások eszközoletnek.

Megvétetnek:

Hátas lovak legalább 15 markosak 4¹/₂ évtől 7 évesekig. Áruk 200—300 frtig.

Hámos lovak, tűzőrek számára erős alkotásu 4¹/₂—7 évesek, legalább 25 marok és 2 hüvelyk magasságúak. Áruk 200—350 forintig.

(28)

(4—6)

Szőlő-örlő gépek

rostáló szerkezettel,

BORSAJTOLÓK

dus választékban

az idei szürethez

ajánlja nagy raktárát

az első gazdasági gépgyár összpontosított raktár és gépműhely erdély-országi fióktelepében

WALSER FERENCZ

(36.—45.)

(5.)

Kolozsvártt, bel-monostorutca 12. szám.

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter vagy meternáza*						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	olegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
Á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterozó	nov. 9	750	600	600	—	225	400	280	100	300	36
Brassó		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csik-Szereda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Décs	nov. 9	1120	840	760	460	400	400	460	100	300	28
Déva	nov. 6	1150	950	800	—	720	600	300	180	230	36
Erzsébetváros		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogarás		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.-Fehérvár	nov. 6	1105	1050	910	—	600	350	250	—	240	48
K.-Sz.-Miklós	nov. 6	850	—	600	500	225	500	270	50	—	34
Kolozsvár	nov. 11	930	—	620	—	240	330	300	240	350	48
K.-Vásárhely		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Enyed	nov. 11	990	780	600	—	213	275	320	150	260	44
N.-Szeben	nov. 9	780	630	570	410	210	310	180	100	350	44—48
Begesvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S.-Sz.-György		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Bógen	nov. 11	812	637	650	—	225	337	210	70	240	36
Sz.-udvarhely	nov. 9	800	650	550	—	200	500	260	50	220	36

*) A csillaggal jelelt árak meternázaóra értendők.

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külföldön díj nélkül teljes szerint akárhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	széri hirdetésnél										
	fizetendő forint										
	1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24	1-30	1-36	1-42	1-52	
1/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210	
1/16 v. fél "	4	10	18	33	48	60	70	80	90	105	
1/16 v. negyed "	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53	
1/16 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27	
1/16 v. tízhatod "	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyed rész engedményben részesülnek ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.